

ПАМ'ЯТКА

щодо дій державних органів у разі визнання їхніх працівників винними у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією

Згідно з Законом України “Про державну службу”, державного службовця, що вчинив корупційне правопорушення, мають звільнити протягом трьох днів після отримання рішення суду, якщо:

суд позбавив його права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю;

обвинувальний вирок суду визнає держслужбовця винним у вчиненні умисного – в тому числі корупційного – злочину.

Якщо ж суд не застосував до такого держслужбовця покарання чи не позбавив права обіймати певні посади чи здійснювати певну діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, державний орган має розпочати щодо нього дисциплінарне провадження. Підставами для провадження можуть бути:

ухвала про звільнення службовця від кримінальної відповідальності через закінчення строків давності;

постанова про адміністративне правопорушення ухвалена без позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю;

постанова про закриття справи з nereабілітуючих підстав (у зв'язку з закінченням строків накладення адміністративного стягнення, малозначністю правопорушення).

Державні службовці підлягають притягненню до відповідальності за вчинення правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, на підставі частини другої статті 65 Закону України «Про запобігання корупції», пунктів 3, 4 частини першої, частини другої статті 84 Закону України «Про державну службу».

Згідно роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) від 06 червня 2020 року № 3 «Щодо порядку дій державних органів після визнання державних службовців судом винними у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією», залежно від судового рішення, згідно з яким державного службовця визнано винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, він може бути звільнений з державної служби або притягнутий до дисциплінарної відповідальності.

Зокрема, на виконання пунктів 3, 4 частини першої, частини другої статті 84 Закону України «Про державну службу» державний службовець підлягає звільненню з державної служби у разі набрання законної сили:

1) рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за пов'язане з корупцією правопорушення, яким на особу накладено стягнення у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) обвинувальним вироком суду, яким державного службовця визнано винним у вчиненні умисного, зокрема, корупційного злочину (перелік корупційних злочинів визначено у примітці статті 45 Кримінального кодексу України) незалежно від призначення покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, у тому числі у разі звільнення від покарання.

Водночас, особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (або такою, що прирівнюється до цієї діяльності), підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності на підставі частини другої статті 65 Закону України «Про запобігання корупції».

Підставою для порушення дисциплінарного провадження щодо державного службовця є отримання органом публічної влади одного з таких рішень суду:

1) ухвали про звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення у зв'язку із закінченням строків давності;

2) постанови у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, згідно з якою особу притягнуто до адміністративної відповідальності без накладення стягнення у вигляді права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

3) постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення з nereабілітуючих підстав (зокрема, у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення, передбачених у статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також у разі звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення на підставі статті 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

ПОРЯДОК ДІЙ ОРГАНУ ВЛАДИ ПІСЛЯ ОТРИМАННЯ РІШЕННЯ СУДУ

У випадку набрання законної сили рішення суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної чи кримінальної відповідальності, які є підставою для припинення державної служби, суб'єкт призначення звільняє державного службовця у триденний строк з дня настання або встановлення відповідного факту на виконання частини другої статті 84 Закону України «Про державну службу».

Після отримання органом державної влади одного з рішень суду, що є підставою для порушення дисциплінарного провадження щодо державного службовця, розпочинається процедура притягнення його до дисциплінарної відповідальності.

Моментом виявлення правопорушення, з якого починається відлік строку притягнення до дисциплінарної відповідальності, слід вважати день отримання державним органом інформації щодо вчинення державним службовцем корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Після отримання відповідної інформації з метою забезпечення строків притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності, НАЗК рекомендує дисциплінарне провадження щодо такого працівника порушувати невідкладно.

Процедура притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності передбачена у главі 2 «Засади дисциплінарної відповідальності» Закону України «Про державну службу» та Порядку здійснення дисциплінарного провадження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 року № 1039. Склад дисциплінарного проступку визначається на підставі відповідного рішення суду.

Суб'єкт призначення визначає строк здійснення дисциплінарного провадження, який не може перевищувати 15 календарних днів. За потреби зазначений строк може бути продовжений до одного місяця.

Дисциплінарне стягнення на державного службовця накладається не пізніше шести місяців з дня виявлення дисциплінарного проступку, але не більше одного року з дня його вчинення (частина третя статті 65, частина п'ята статті 74 Закону України «Про державну службу»).

За результатами дисциплінарного провадження на державного службовця накладається один з видів дисциплінарних стягнень, визначених у статті 66 Закону України «Про державну службу» з дотриманням вищезазначених строків.

У день підписання розпорядчого документа про накладення на особу або зняття з неї дисциплінарного стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення до НАЗК направляється паперова копія відповідного розпорядчого документа разом з інформаційною карткою до розпорядчого документа (абзац четвертий частини першої статті 59 Закону України «Про запобігання корупції», пункт 4 розділу II

Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, затвердженого рішенням НАЗК від 09 лютого 2018 року № 166).

НАСЛІДКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У разі, якщо державний орган не застосував вимоги щодо дисциплінарної відповідальності на підставі частини другої статті 65 Закону України «Про запобігання корупції», НАЗК вносить припис щодо усунення порушень законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про запобігання корупції». Відповідна процедура регламентована Порядком проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та осіб, які для цілей Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 року № 950 (із змінами).

Невиконання уповноваженою посадовою особою законних вимог (приписів) НАЗК щодо усунення порушень законодавства про запобігання і протидію корупції, ненадання інформації, документів, а також порушення встановлених законодавством строків їх надання, надання завідомо недостовірної інформації або не у повному обсязі тягнуть за собою адміністративну відповідальність згідно зі статтею 188-46 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Перелік корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, за які законом встановлено кримінальну/адміністративну відповідальність, визначення підслідності кримінальних правопорушень

Перелік корупційних правопорушень, за вчинення яких передбачено кримінальну відповідальність

Відповідно до примітки до статті 45 Кримінального кодексу України корупційними злочинами, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, згідно з цим Кодексом вважаються злочини, передбачені:

статтею 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем);

статтею 262 (викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем);

статтею 308 (викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

статтею 312 (викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

статтею 313 (викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням);

статтею 320 (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів);

статтею 357 (викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження);

статтею 410 (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем).

Згідно з приміткою до статті 45 Кримінального кодексу України також корупційними злочинами, відповідно до цього Кодексу, вважаються злочини передбачені:

статтею 210 (нецільове використання бюджетних коштів, здійсненню видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням);

статтею 354 (підкуп працівника підприємства, установи чи організації);

статтею 364 (зловживання владою або службовим становищем);

статтею 364¹ (зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми);

статтею 365² (зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги);

статтею 368 (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірно вигоди службовою особою);

статтею 368² (незаконне збагачення);

статтею 368³ (підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми);

статтею 368⁴ (підкуп особи, яка надає публічні послуги);

статтею 369 (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі);

статтею 369² (зловживання впливом).

Згідно з статтею 216 Кримінального процесуального кодексу України встановлена така підслідність щодо досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень:

Національна поліція України – щодо злочинів, передбачених статтями 262, 308, 312, 313, 320, 357, 364¹, 365², 368³, 368⁴ Кримінального кодексу України.

Національне антикорупційне бюро України – щодо злочинів передбачених статтями 191, 210, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 368, 368², 369, 369², 410 Кримінального кодексу України з урахуванням умов, визначених частиною 5 статті 216 КПК України.

Перелік правопорушень, пов'язаних з корупцією за вчинення яких передбачено адміністративну відповідальність

Відповідно до глави 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративна відповідальність передбачена за:

порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172⁴);

порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172⁵);

порушення вимог фінансового контролю (стаття 172⁶);

порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 172⁷);

незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (стаття 172⁸);

невжиття заходів щодо протидії корупції (стаття 172⁹).

Згідно зі статтею 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення у справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в статтях 218 – 221 цього Кодексу, протоколи про правопорушення, передбачені статтями 172⁴ – 172⁹,

мають право складати уповноважені на те посадові особи Національної поліції України та Національного агентства з питань запобігання корупції.

Перелік правопорушень, пов'язаних з корупцією, за вчинення яких може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності (не є виключним)

Неприйняття антикорупційної програми, неподання на погодження антикорупційної програми Національному агентству (стаття 19).

Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (стаття 22 Закону).

Обмеження щодо одержання подарунка (стаття 23 Закону).

Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 25 Закону).

Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (стаття 26 Закону).

Обмеження спільної роботи близьких осіб (стаття 27 Закону).

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 28 Закону).

Порушення правил етичної поведінки (статті 38–44).

Недотримання вимог статті 53:

розголошення інформації про викривача;

відсутність умов для повідомлень про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку;

невиконання вимог розгляду анонімного повідомлення;

відсутність негайного реагування у вигляді письмового повідомлення про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

Недотримання вимог щодо організації проведення спеціальної перевірки (статті 56–58).

Непроведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (стаття 65).

Недотримання вимог щодо незаконних актів та правочинів (стаття 67).

Стаття 64. Дисциплінарна відповідальність державного службовця

1. За невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому цим Законом.

2. Для державних службовців можуть встановлюватися особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності у випадках, визначених законом.

Стаття 65. Підстави для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності

1. Підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення.

2. Дисциплінарними проступками є:

1) порушення Присяги державного службовця;

2) порушення правил етичної поведінки державних службовців;

3) вияв неповаги до держави, державних символів України, Українського народу;

4) дії, що шкодять авторитету державної служби;

- 5) невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) та доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень;
- 6) недотримання правил внутрішнього службового розпорядку;
- 7) перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу злочину або адміністративного правопорушення;
- 8) невиконання вимог щодо політичної неупередженості державного службовця;
- 9) використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб;
- 10) подання під час вступу на державну службу недостовірної інформації про обставини, що перешкоджають реалізації права на державну службу, а також неподання необхідної інформації про такі обставини, що виникли під час проходження служби;
- 11) неповідомлення керівнику державної служби про виникнення відносин прямої підпорядкованості між державним службовцем та близькими особами у 15-денний строк з дня їх виникнення;
- 12) прогул державного службовця (у тому числі відсутність на службі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин;
- 13) поява державного службовця на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння;
- 14) прийняття державним службовцем необґрунтованого рішення, що спричинило порушення цілісності державного або комунального майна, незаконне їх використання або інше заподіяння шкоди державному чи комунальному майну, якщо такі дії не містять складу злочину або адміністративного правопорушення;
- 15) прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону або висновкам щодо застосування відповідної норми права, викладеним у постановках Верховного Суду, щодо якого судом винесено окрему ухвалу.

{Частина другу статті 65 доповнено пунктом 15 згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017}

3. Державний службовець не може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, якщо минуло шість місяців з дня, коли керівник державної служби дізнався або мав дізнатися про вчинення дисциплінарного проступку, не враховуючи час тимчасової непрацездатності державного службовця чи перебування його у відпустці, або якщо минув один рік після його вчинення або постановлення відповідної окремої ухвали суду.

{Частина третя статті 65 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017}

Стаття 66. Види дисциплінарних стягнень та загальні умови їх застосування

1. До державних службовців застосовується один із таких видів дисциплінарного стягнення:
  - 1) зауваження;
  - 2) догана;
  - 3) попередження про неповну службу відповідність;
  - 4) звільнення з посади державної служби.
2. У разі допущення державним службовцем дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 6 частини другої статті 65 цього Закону, суб'єкт призначення або керівник державної служби може обмежитися зауваженням.
3. У разі допущення державним службовцем дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 4, 5, 12 та 15 частини другої статті 65 цього Закону, суб'єктом призначення або керівником державної служби такому державному службовцю може бути оголошено догану.
{Частина третя статті 66 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017}
4. У разі допущення державним службовцем дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 2 та 8 частини другої статті 65 цього Закону, а також вчинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 4 та 5 частини другої статті 65 цього Закону, суб'єкт призначення або керівник державної служби може попередити такого державного службовця про неповну службу відповідність.

5. Звільнення з посади державної служби є винятковим видом дисциплінарного стягнення і може бути застосоване лише у разі вчинення дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 1, 3, 7, 9-11, 13, 14 частини другої статті 65 цього Закону, а також вчинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 12 частини другої статті 65 цього Закону.
6. Дисциплінарні стягнення, передбачені пунктами 2-4 частини першої цієї статті, накладаються виключно за пропозицією Комісії, поданням дисциплінарної комісії.
7. За кожний дисциплінарний проступок до державного службовця може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення.

Суб'єкти, уповноважені ініціювати дисциплінарні провадження та застосовувати дисциплінарні стягнення

1. Дисциплінарні провадження ініціюються суб'єктом призначення.
2. Дисциплінарні стягнення накладаються (застосовуються):
  - 1) на державних службовців, які займають посади державної служби категорії "А":
зауваження - суб'єктом призначення;
інші види дисциплінарних стягнень - суб'єктом призначення з урахуванням пропозиції Комісії;
  - 2) на державних службовців, які займають посади державної служби категорій "Б" і "В":
зауваження - суб'єктом призначення;
інші види дисциплінарних стягнень - суб'єктом призначення за поданням дисциплінарної комісії.